

COVID-19 & WERK

Samenvatting van breakoutrooms en online vragen

Sessie COVID-19 en werk 26 april 2021

Centrum Werk Gezondheid en C-support

Toelichting

- Deze powerpoint geeft een samenvatting van de zaken die langs zijn gekomen tijdens de online sessie op 26 april 2021 over COVID-19 en werk.
- Het betreft de zaken die besproken zijn in de breakoutrooms en bij de online vragen aan deelnemers over welke vragen, problemen en mogelijke tips zij hebben over COVID-19 en werk.
- De uitkomsten vatten we samen in:
  1. COVID-19 en werk – algemeen
  2. Zaken die nodig zijn – overkoepelend
  3. Tips per doelgroep
  4. Problemen
- De opsommingen per onderdeel zijn in willekeurige volgorde.
- Naar voren komt dat er op dit moment meer problemen en vragen zijn, dan oplossingen over COVID-19 en werk.
- Voor meer informatie: www.werkcovid19.nl

1. COVID-19 en werk - algemeen

- **Erkenning voor klachten**, ook als er geen diagnose COVID is gesteld
- **Herstel van COVID-19 vraagt tijd en herstel is grillig:**
  - De klachten wisselen erg, van dag tot dag
  - Dit maakt het verloop onvoorspelbaar
  - Lastig om een weekindeling of opbouw schema te maken
- **Veel diverse klachten**, in willekeurige volgorde en niet uitputtend:
  - Cognitieve beperkingen, geheugenproblemen
  - Energie beperkingen
  - Kortademigheid, hoesten, spraak- en slikklachten
  - Angstklachten
  - Vermoeidheid

1. COVID-19 en werk – algemeen vervolg

- **Onbegrip vanuit omgeving en weinig kennis:**
  - Werkgever, collega's, vrienden: zelf snel hersteld van corona, of kennen alleen mensen met vlot herstel
  - Professionals en werkgever: waarom werkt ene interventie wel bij de een, en niet bij de ander
- **Verwachtingen en en energie management:**
  - Richting werkende betekent dit aangeven dat doseren van belasting van belang is.
  - Als ook het zoeken van een balans tussen wat iemand wil en kan, en iemands energie. En iemand afremmen waar nodig.
  - Gesprekken voeren kost ook energie.
- **Regie bij werkende:** ja, maar ook hulp door professional om regie op behandeling en begeleiding te houden: hoe bouw je op, wanneer kun je opbouwen etc.
- **MAATWERK** is nodig!

1. COVID-19 en werk – algemeen vervolg

- **Balans zoeken tussen privé en werk**
  - Werk is onderdeel van het leven:
  - Maar laat re-integreren in werk niet ten koste gaan van ‘re-integreren’ in het dagelijks leven.
- **Aandacht voor alle domeinen van het leven:**
  - Zoek in COVID-19 gespecialiseerde hulp zoals fysiotherapeut, ergotherapeut, logopedist, diëtist (voedingssupplementen bij energie tekort) etc.
  - Betrek professionals gespecialiseerd in arbeid (en COVID-19), zoals bedrijfsarts, arbeidsdeskundige, A&O/arbeidspsycholoog etc.

2. Zaken die nodig zijn - overkoepelend

- **Meer informatie en voorlichting** over COVID-19 en werk
  - Te veel onbekendheid bij werkgever en werknemer over herstelproces waardoor niet haalbare verwachtingen kunnen ontstaan over re-integratie
  - Overzicht van wat beschikbaar is aan herstellzorg, richtlijnen, nascholing etc.
- **Meer bekendheid geven aan waar mensen terecht kunnen voor hulp**
- **Meer informatie over verzekerde zorg** voor werkenden (ook zzp) met langdurige klachten
- **Meer kennis om beeldvorming over long covid bij te stellen:**
  - Milde klachten in het begin zonder ziekenhuisopname, kunnen toch tot langdurige klachten en veel problemen leiden (fysiek, mentaal, psychosociaal)
  - Ook jonge mensen kunnen langdurige klachten hebben na COVID besmetting
  - Long covid is niet hetzelfde als burn-out, SOLK (Somatisch Onvoldoende verklaarde Lichamelijke Klachten)
- **Meer informatie over rechten en plichten** werknemer bij ziekte

2. Zaken die nodig zijn – overkoepelend vervolg

- **Multidisciplinaire samenwerking:**
  - Samenwerking met patiënt (zoals in MDO), met werkgever en tussen verschillende disciplines die bij de patiënt betrokken zijn.
  - Zorg dat disciplines elkaar vinden (ook fysiek) en faciliteer dit zoveel mogelijk.
  - Beter op elkaar laten aansluiten van behandeltrajecten.
  - Aandacht voor alle domeinen in behandeling en begeleiding.
  - Samenwerking/afstemming werkvloer, arbo en zorg
  - In een zo vroeg mogelijk stadium samenwerken
- **Multidisciplinair maar wel kritisch op passende interventies:**
  - Multidisciplinair als het moet, mono disciplinair waar het kan
  - Traject op maat
- **Meer bekendheid geven aan expertise COVID-19 en werk binnen beroepsgroepen**

2. Zaken die nodig zijn – overkoepelend vervolg

- **Meer kennis en inzicht:**
  - Wat werkt om te komen tot onderbouwde interventies en re-integratie
  - Bepalen belastbaarheid van mensen met long covid
  - Onderscheid long covid klachten en andere klachten (burnout, SOLK etc).
- **Meer ondersteuning voor ondernemers, ZZP'ers en flexwerkers**

3. Tips voor werknemers

- Dagverhalen maken:
  - Hoeveel energie kost iets om te doen en om ervan te herstellen
  - Dit dagverhaal geeft houvast in gesprekken met werkgever, bedrijfs/verzekeringsarts, UWV
- Maak gebruik van preventief spreekuur bedrijfsarts
  - Ook als je nog niet ziek bent of verzuimt.
- Niet te snel willen re-integreren: herstel kost tijd en is grillig

Tips of suggesties voor ZZP'ers, ondernemers, flexwerkers zijn niet expliciet benoemd in de breakoutrooms of online vragen. Deze zijn wel langs gekomen in de tafelgesprekken, in de video's van ervaringsdeskundigen en in concept handreikingen die nu beschikbaar zijn. Zie voor meer informatie: www.werkcovid19.nl

3. Tips voor werkgevers

- De basis vormt het gesprek met de werknemer
- Kijk naar maatwerk mogelijkheden: iedere persoon is anders
- Vaar niet te snel op spoor 2 – andere werk, buiten de organisatie:
  - Als werkgever moet je je aan de regelgeving houden, maar bij COVID is vaak meer hersteltijd nodig en re-integratie in eigen werk is effectiever

3. Tips voor arbozorgprofessionals

- Kijk bij beroepsvereniging naar kennis over COVID-19 en werk: zo kent de NVAB/bedrijfsartsen een uitgebreid dossier
- Werknemer actief begeleiden om binnen zijn/haar grenzen te blijven.
- Werkgever betrekken bij het traject.
- Omgeving betrekken bij het traject vanwege onbegrip bij collega's, maar ook familie en vrienden.
- Psycho-educatie:
  - Aan werkende over wat het betekent om long covid te hebben, leren accepteren en om eigen grenzen beter te leren kennen
  - Aan omgeving voor krijgen meer begrip.

3. Tips voor zorg/zorgverleners

- Aandacht hebben voor psychosociale aspecten.
- Doorverwijzen naar in COVID en of werk gespecialiseerde professionals, zoals arbeidspsychologen en fysiotherapeuten met ervaring met COVID patiënten.
- Rol van maatschappelijk werk en sociale wijkteams bij 'ontschotten'/meer multidisciplinaire samenwerking met een pilot rond COVID hoe dit kan uitpakken bij andere ziektebeelden.

4. Problemen

- **Erkenning:**
  - Voor mensen met long covid die niet getest zijn/geen officiële diagnose hebben
  - Van langdurige coronaklachten die veel problemen opleveren
- **Geen gouden standaard** voor re-integreren:
  - Onduidelijkheid in herstel/prognose maakt te nemen stappen in Poortwachter onduidelijk
  - Context speelt een rol: het soort werk, de privé situatie, persoonlijke factoren, begrip vanuit omgeving etc
- **Ervaren druk om snel te re-integreren:**
  - Druk vanuit werkgever, bedrijfsarts
  - Ingegeven door wet- en regelgeving en financiële gevolgen voor werkgever
- **Financiële situatie/vergoeding** bij niet volledige terug naar het werk : in 2^e jaar 30% inkomensverlies, en mogelijk geen recht op een (gedeeltelijke) WIA uitkering
- **UWV beoordeling** en medische objectiveerbaarheid

4. Problemen - vervolg

- **Energie en regie houden:** ‘Met zoveel hulpverleners hebben mensen geen tijd/energie meer om op te starten met werk’
- **Situatie van ZZP’ers:** die naast werk ook bedrijf, huis etc verliezen en geen directe toegang hebben tot arbeidsgerelateerde ondersteuning, anders dan via huisarts en C-support
- **Besmetting via het werk:**
  - Ook al erkent werkgever besmetting tijdens/door het werken, de gevolgen zijn voor de werknemer (loondaling na 1 jaar ziek, mogelijk WIA)
- **Informatietaak:**
  - Wie heeft de taak om ervoor te zorgen dat werkenden, werkgevers en professionals beter geïnformeerd zijn? Is dat een taak van ministerie? Is dat een taak van C-Support? Rol van de patiënt zelf hierin?
- **Wisselende opvattingen** zorg- en hulpverleners over vooruitzicht op lange termijn

4. Problemen - vervolg

- **Multidisciplinair samenwerken ontbreekt/blijft uit:**
  - Professionals weten weinig van elkaars vakgebied waardoor samenwerking uitblijft of te weinig diepgang heeft
  - Professionals vragen geen gegevens op bij elkaar, waardoor er geen volledig medisch beeld ontstaat en patiënt steeds zelf het verhaal opnieuw moet houden
  - Geen vergoeding
- **Zorgcoördinatie/regie in de aanpak ontbreekt en is wel nodig:**
  - Veel zorg/hulpverleners zijn betrokken, naast werkgever, bedrijfsartsen en werkende zelf
  - Wie gaat regie op multidisciplinair samenwerken nemen en houden? Huisarts? Specialist?
- **Financiering:**
  - Revalidatie en re-integratie: Deel door zorgverzekeraars, maar groot deel komt op conto van werkgever als er geen zorgindicatie is
  - Betere regeling paramedische herstellzorg
- **Wachttijden** voor zorg en interventies